

237. САСТАНАК СЕКЦИЈЕ ЗА ИСТОРИЈУ МЕДИЦИНЕ СЛД САЖЕТАК ПРЕДАВАЊА

ДОПРИНОС СВЕТОГ САВЕ РАЗВОЈУ СРПСКЕ МЕДИЦИНЕ

Др Зоран Ваџић

Света Гора је заједница православних монаха која се простире на целој површини грчког полуострва Атос. Света Гора је као манастирска заједница формално основана 963. године. Први свеопшти типик о уређењу живота на Светој Гори, познат под именом *Трагос* донет је 972. године. Византијски цар Алексеј III Анђел дозволио је 1198. године Стефану Немањи и његовом сину Растку да обнове запустели грчки манастир Хиландар, као потпуно самосталан манастир „да буде Србима на поклон вечни“. Исте године Стефан Немања издаје златопечатну повељу Хиландару, којом га устројава као српски манастир и ктиторско наслеђе Немањића.

Сава Немањић, 1199. године, по угледу на *Евергедитски*, пише *Хиландарски типик*, који садржи прописе за духовни живот у манастиру и организацију манастирске заједнице. Светогорски манастир Хиландар је у средњем веку средиште српске духовности из кога су култура и писменост зрачили према Србији, и родно место српске медицине. *Хиландарским типиком* одређене су обавезе игумана. Тако у глави 19. стоји поука игуману „за све се брине, све чувај и све трпи, помажи, поучавајући, опомињући, учећи и тешећи, болне исцељујући, немоћне утврђујући, малодушне бодрећи.“ Оснивање болнице у Хиландару уређује се 40. главом *Типика* („О болници и болничарима“). Болница је имала осам постеља и била је намењена за лечење оболелих калуђера. Свети Сава оснива 1208. или 1209. болницу у Студеници. И *Студенички типик* садржи правила о раду болнице.

За лечење оболелих монаха коришћено је лековито биље које је гајено у башти манастира или доношено са ходочасничких путовања.

Архиепископ Сава Немањић је први оснивач наших болница, први медицински писац и здравствени законодавац.

Намењујући Хиландару улогу источника духовног развоја српског народа, монаси Симеон и Сава оснивају и манастирску библиотеку (1198). У библиотеци се обавља жива преводилачка и преписивачка активност. За потребе монаха који прате оновремена достигнућа из области књижевности, уметности, друштвених, природних и примењених наука, преводе се и преписују тзв. лаичке књиге. Примењене науке представљене су књигама из научне и народне медицине и фармакологије. Најзначајнији рукопис из овог корпуса је *Хиландарски медицински кодекс бр. 517*, у који су сабрана водећа научна медицинска знања западноевропске медицине средњег века.

СВЕТИ САВА И ФОРМИРАЊЕ ПРАВОСЛАВНОГ ИДЕНТИТЕТА

СРБА У СРЕДЊЕМ ВЕКУ

Др Марјан Алексић

Пресудан период за формирање српског православног идентитета била је епоха династије Немањића. Рад првих владара из ове династије на окупљању и политичком уједињењу српских држава заокружио је архиепископ Сава Немањић дајући српској држави и њен духовни идентитет кроз организацију и самосталност Српске цркве. Свети Сава Српски преузео је православну традицију из Византије, али је својим апостолским радом креативно изграђивао српски православни идентитет и српско Православље које називамо Светосавље – Православље српског стила и искуства. Свети Сава је оснивањем манастира Хиландара увео Србе у „Светогорски комонвелт“ и у Србију пренео светогорско православље и духовност. На обликовање и развој српског православног идентитета значајну улогу су имале везе које је први српски архиепископ успоставио у Светој земљи и манастирима Јудејске пустиње, посебно са лавром Светог Саве Освећеног. Затим, са Синајском гором и манастиром Свете Катарине где је написано дело „Лествица“, најчитанија књига српског средњег века, која ће у значајној мери утицати на развој православне духовности код Срба.